

ИНТЕРВЈУ

проф. д-р. МИЛЕВА
ЃУРОВСКА

Институт за социологија

Во оваа фаза кога сè уште ги немаме задоволено реалните предуслови (економски или институционални) за интегрирање кон ЕУ, со ваков мошне разгранет образовен систем можеме да дејствуваме во правец на доближување кон новото (посакуваното) заедништво учејќи ги предностите што тоа ги има.

Интегрирано е она општество во кое сите негови припадници прифатиле да дејствуваат во иста насока.

НАОБРАЗБА ВО УСЛО

Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

Госпоѓо Ѓуровска, можете ли да ни кажете која е општествено интегративната функција на образованието, која според социолозите е една од позначајните мисии на образованието?

ЃУРОВСКА: Образованието претставува организиран и институционализиран процес преку кој постарите генерации ги подготвуваат за живот во општеството новите генерации. Да се стане член на една заедница денес е многу сложен процес. Дипломата значи еден вид потврда (легитимитет) од страна на општеството дека тој поединец го задоволува функционалниот аспект т.е. е подготвен (образуван - институиран) да заземе некое место во општеството. Поединците што немаат образование се надвор од системот. Нивните можности да се интегрираат и да припаднат кон целината (заедницата) се многу мали. Во овој контекст би истакнале дека до-

колку некоја заедница свесно тежнее кон повисок степен на интеграција, образованието може да одигра клучна улога. Европската унија, на пример, во почетокот е еден концепт инициран од политичарите, но развиван и пренесуван преку училиштата и универзитетите. Во оваа фаза, кога сè уште ги немаме задоволено реалните предуслови (економски или институционални) за интегрирање кон ЕУ, со ваков мошне разгранет образовен систем можеме да дејствуваме во правец на доближување кон новото (посакуваното) заедништво учејќи ги предностите што

тоа ги има. Иако честото живеење со оваа идеја може да го забрза процесот на интегрирање, сепак улогата на образованието е лимитирана.

Интегративната функција на образованието ја гледаме и во процесите на идентификација. Можете ли да ни појасните зошто?

ЃУРОВСКА: Низ образованието поединецот стекнува свест за припадност кон одредени заедници. Едукативните содржини многу често се однесуваат на

Образованието е една од институциите кои имале особена заслуга за развојот на нациите јакнејќи ја свеста (идентитетот) за националната припадност. Меѓутоа, денес значењето на нациите е намалено, иако светот е сè уште поделен на држави - нации. Образованието повторно влијае на класичен начин, т.е. ја јакне свеста на поединците за постоењето на глобално општество, за можностите да се дејствува во кој било дел на светот. Знаењето за новите технологии, за новата економија, за еко системот и слично нè доближуваат до светското општество.

ВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА

одредени личности (херои) кои се наметнуваат потоа како модели на однесување. Ако заедницата не е хомогена, т.е. ако во неа влегуваат повеќе групи што се разликуваат според своето потекло (национална или етничка припадност, религија и слично) преку образованието усвојуваат единствени модели на однесување, приближувајќи се едни кон други. Преку образованието успешно се стекнува и свест за државата, т.е. свест за граѓанство. Во некои земји учењето на химната и запознавање со државните симболи е првата лекција што ја учат првачињата. Но, најсуптилно образованието влијае преку вредностите. Вредностите се идеали (цели) кон чие остварување тежнее секој припадник на некоја општествена заедница. Тоа се соништата коишто ги поврзуваат поединците во едно заедничко дејствување, на пример: желбата за слобода на сопствениот народ, верност и пожртвуваност кон нацијата, трудољубивост и резпект кон материјалните богатства, резпект кон религијата, почитување на сопственоста итн.

Интегрирано е она општество во кое сите негови припадници прифатиле да дејствуваат во иста насока. Ако постојат два паралелни едукативни системи и тие подржуваат различни вредности (симболи, херои, митови), тогаш кохезивната сила на општеството, која по природата на нештата постои поради други причини (заедничка територија, комплементарни економски активности и слично), ќе биде прилично мала и наместо да се развива толеранција на разликите ќе се развива несвесно осудување на разликите.

 Какви се насоките на образование во услови на глобализација?

ЃУРОВСКА: Глобализацијата како поим значи приближување на општествата едни кон други т.е. зголемување на порозноста на границите и елиминирање на пречките што стојат на патот на размената на идеи, капитал, култура и слично. Европските интеграции најпрво биле иницирани во доменот на економската размена (слободен пазар, т.е. заеднички пазар). Интеграцијата пред сè

значи мобилност на работната сила. За да се реализира тоа се наметнала потребата од стандардизиран едукативен систем во кој е развиен концептот на стекнување на вештини за европскиот пазар на трудот.

Имајќи ја предвид сегашната ситуација во која се наоѓа Р. Македонија, глобализацијата во поголема мера ѝ донесе изолација, отколку отвореност. Со воведувањето на стандардниот европски образовен систем (ЕКТС) кој се воведува или е веќе воведен во многу високообразовни институции се очекува дека еден од условите за изолација ќе бидат надминати. Глобализацијата наметнува нови правила во економијата при што доаѓа до потенцирано значењето на мисијата на образованието "да се знае за да се дејствува". Процесите на приватизацијата го зајакнуваат идеалот за слободен пазар и идеалот за свет без граници. Личностите кои успешно делуваат во модерниот свет се личности ослободени од културното и идеолошко наследство, подготвени да делуваат со своите вештини на кој било пазар на земјината топка. Затоа денес се зборува

за глобален образовен систем во кој ќе се поддржуваат новите вредности во кои глобалното го надживува локалното, националното - националното.

Според Вас, образованието има наднационален карактер, односно надминување на свеста за националната припадност. Што е поентата?

ЃУРОВСКА: Во времето кога се создавале нациите се создавале и силни држави. Образованието е една од институциите кои имале особена заслуга за развојот на нациите јакнејќи ја свеста (идентитетот) за националната припадност. Меѓутоа, денес значењето на нациите е намалено, иако светот е сè уште поделен на држави - нации. Образованието повторно влијае на класичен начин, т.е. ја јакне свеста на поединците за постоенето на глобално општество, за можностите да се дејствува во кој било дел на светот. Значењето за новите технологии, за новата

економија, за еко системот и слично, нè доближуваат до светското општество. Исто така, студиските програми (наставните курикулуми) се доближуваат до одредени светски норми со што образованието претендира да ги надмине локалните рамки станувајќи агенс на креирање на светското општество.

Велите дека постојат повеќе причини во кои се наведува зошто универзитетите се мошне значајни медијатори во процесот на евроинтеграција. Може ли да ни посочите барем дел од тие причини?

ЃУРОВСКА: Уште пред нашите државни институции да покажат посебен интерес во поглед на интегрирање на Р. Македонија кон ЕУ, универзитетите покажаа поголем слух за оваа материја. Најпрво идејата за Европа и Евроинтеграциите ја ширеа кадри кои први ги направија мостовите со земјите од целиот свет учествувајќи на конференции, меѓународни проекти

и други активности. Тие беа медијатори на нови идеи, носители на нови знаења и нови форми на организираност. Потоа многу високообразовни институции потпишаа договори за соработка со странски универзитети што претставува еден суштински аспект на интеграциите (вондржавна соработка). Исто така, веќе четири години на Филозофскиот, Правниот и Економскиот факултет во Скопје се отворени постдипломски студии по Европеистика кои профилираат специјалисти за овој домен. Тука идејата за евроинтеграциите била најпрво институционализирана.

Што би кажале за европските интеграции и состојбата на средното образование во Република Македонија?

ЃУРОВСКА: Во ноември и декември во рамките на Европското движење на Р. Македонија беше спроведен Проект со цел да се изврши едукација на средношколците за Европа и Европската унија. Нашите сознанија од овој Проект ни говорат дека на ова ниво не постојат ниту елементарни сознанија за тоа што претставува ЕУ и што претставуваат интеграциите. Не е за изненадување, бидејќи во ниеден наставен предмет овие содржини не се инкорпорирани. Но, она што пријатно нè изненади беше ентузијазмот на учениците да ја учат оваа материја. Веројатно за нив тоа беше доближување кон ЕУ, излез од изолацијата или потреба да покажат дека и тие се за евроинтеграциите. Овој позитивен импулс на учениците се прошири врз наставниците, директорите и дури и до локалните функционери.

Може ли накусо да пресечеме - која е разликата меѓу нашиот образовен процес и процесот на образование применет кај членките на ЕУ?

ЃУРОВСКА: Во нашето образование треба многу да се менува. Но, најзначаен е пристапот кон училиштето или кон образованието. Ако веќе истакнавме дека денес образованието во развиените земји пред сè значи "да се знае за да се дејствува", кај нас тоа не е така. Од истражувањето, но и од практиката, ни се презентира едно образование кое како краен резултат има една диплома или една висока оценка. Нашето образование сè уште затајува во поглед на функционалниот аспект. Се учи многу, но малку се знае, а уште помалку се развиваат посакуваните особини (креативност, вештина, специјализираност). Во нашето основно и средно образование акцентот е ставен на учењето, на долгите часови со предавања и испитувања. Затоа училиштето претставува само обврска, а часот е механичко време од 45 минути што учениците чекаат со нетрпение да заврши. Така дипломата е позитивно оценета, а самото училиште негативно.

Во ноември и декември во рамките на Европското движење на Р. Македонија беше спроведен Проект со цел да се изврши едукација на средношколците за Европа и Европската унија. Нашите сознанија од овој Проект ни говорат дека на ова ниво не постојат ниту елементарни сознанија за тоа што претставува ЕУ и што претставуваат интеграциите. Не е за изненадување, бидејќи во ниеден наставен предмет овие содржини не се инкорпорирани. Но, она што пријатно нè изненади беше ентузијазмот на учениците да ја учат оваа материја.

